

НОВІ ВИДИ ПТАХІВ У ФАУНІ РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

В.П. Ільчук¹, П.М. Гринюк², О.В. Добринський³, Р.О. Журавчак², М.В. Франчук²

¹ Українське товариство охорони птахів; вул. Басівкутська, 25, м. Рівне, 33025, Україна
Ukrainian Society for the Protection of Birds; Basivkutska str., 25, Rivne, 33025, Ukraine

² Рівненський природний заповідник; ур. «Дубки-Розвилка», м. Сарни, 34503, Рівненська обл., Україна
Rivnenskyi Nature Reserve; Dubky-Rozvylka, Sarny, 34503, Rivne region, Ukraine

³ Західноукраїнське орнітологічне товариство; вул. Кутузова, 23, м. Сарни, 34500, Рівненська обл., Україна
West-Ukrainian Ornithological Society; Kutuzov str., 23, Sarny, 34500, Rivne region, Ukraine

✉ В.П. Ільчук (V.P. Ilchuk), e-mail: v.ilchuk@ukr.net

New bird species in the fauna of Rivne region (West Ukraine). - V.P. Ilchuk, P.M. Hryniuk, O.V. Dobrynskyi, R.O. Zhuravchak, M.V. Franчук. - *Berkut*. 26 (1). 2017. - The last faunistic summary about the birds of Rivne region (Novak, Savchuk, 1992) numbered 254 species. Later, 25 new species were registered. Information about 14 ones from them was published in 1998–2016. We present data about 11 species collected in 2007–2017. [Ukrainian].

Key words: ornithofauna, migration, vagrant, rare species.

Після останнього фауністичного зведення по птахів Рівненщини (Новак, Савчук, 1992) список орнітофауни області поповнився 25 новими видами. Інформація про 14 із них була опублікована протягом 1998–2016 рр. У статті наводяться дані про знахідки ще 11 видів, зібрані протягом 2007–2017 рр.

Ключові слова: орнітофауна, міграція, заліт, рідкісний вид.

Згідно публікації В.О. Новака та О.В. Савчука (1992), станом на 1992 р. для території Рівненської області були відомі знахідки 254 видів птахів. З тих пір з'явилася інформація про ще 25 видів птахів, нових для фауни області. Відомості про 14 із них уже опубліковані: кулик-сорока (*Haematopus ostralegus*), очеретянка прудка (*Acrocephalus paludicola*), вівчарик зелений (*Phylloscopus trochiloides*) (Давиденко та ін., 1998), галагаз (*Tadorna tadorna*) (Бокотей, Соколов, 2000), морянка (*Clangula hyemalis*), синьга (*Melanitta nigra*), дятел трипалий (*Picoides tridactylus*) (Химин, 2006), погонич-крихітка (*Porzana pusilla*) (Сеник та ін., 2010), мородунка (*Xenus cinereus*) (Журавчак та ін., 2010), кукша (*Perisoreus infaustus*) (Ільчук, 2011), шишкар білокрилий (*Loxia leucoptera*) (Островська, 2011), чернь червонодзьоба (*Netta rufina*) (Ільчук, 2012), чапля жовта (*Ardeola ralloides*) (Ільчук, 2014), могильник (*Aquila heliaca*) (Франчук, Журавчак, 2016). Інформацію про ще 11 видів птахів, зібрану нами впродовж 2007–2017 рр., раніше не публікували, деталі спостережень наводимо в цій статті.

Баклан малий (*Phalacrocorax pygmeus*). Чотири особини спостерігали 4.10.2015 р. на одному зі ставків рибогосподарського комплексу біля с. Коритне Радивилівського району. Птахи не проявляли ознак хвилювання, незважаючи на те, що неподалік від них рибалили люди. Дві особини сиділи на невеликих присадах, а інші годувалися. При нашому наближенні баклани покинули стави, полетівши в південному напрямку.

Казарка канадська (*Branta canadensis*). Одного птаха ми спостерігали 4.06.2012 р. в м. Рівне. Він пролітав над р. Устя від оз. Басів Кут у північному напрямку. Казарка летіла дещо вище крон дерев. За характером польоту птаха припускаємо, що його сполохали, і він щойно здійнявся із землі.

Лебідь малий (*Cygnus columbianus*). Двох дорослих особин, які тримались у групі з двома лебедями-шипунами (*C. olor*) спостерігали 1.10.2011 р. на ставах поблизу Дослідної станції на південно-західній околиці м. Сарни.

Бородач (*Gypaetus barbatus*). Проліт цього виду над територією Рівненської області зафіксували завдяки GPS-передавачу, яким був помічений птах. Трьохрічний самець 27–28.06.2016 р. рухався над областю у південно-східному напрямку (із Зарічненського до Корецького району). Передвач на нього був одягнутий згідно програми з реінтродукції виду в Південній Франції.*

Кулик-довгоніг (*Himantopus himantopus*). Про спостереження двох дорослих особин на розливі р. Устя на північній околиці с. Великий Олексин Рівненського району 9.04.2017 р. нам повідомила П. Рискова. 15.04 ми відвідали місце знахідки – птахи трималися на тому ж місці у змішаній зграї мігруючих куликів – коловодників лісових (*Tringa ochropus*), болотяних (*T. glareola*) та звичайних (*T. totanus*), перевізників (*Actitis hypoleucos*), турухтанів (*Philomachus pugnax*), грициків великих (*Limosa limosa*) та ін. 16.04 птахів знову бачили в тому ж місці. 14.05 на розливах річки було п'ять особин, а 21.05 – лише одна. Під час подальших виїздів у червні – липні цих птахів не реєстрували. Однак 20.08 на тому ж місці було відмічено одну особину кулика-довгонога. Також одну особину спостерігали 15.04.2017 р. в заплаві р. Случ, за кілометр на схід від с. Колки Дубровицького району.

Побережник болотяний (*Limicola falcinellus*). Три особини спостерігали 31.08.2015 р. на спущеному ставку риборозплідного комплексу в с. Понель Рівненського району. Птахи трималися в центрі ставу у змішаній зграї сивкоподібних, де було близько 100 ос. мартина звичайного (*Larus ridibundus*), 20 кричків білощоких (*Chlidonias hybrida*), 29 чайок (*Vanellus vanellus*), 9 турухтанів та 5 коловодників болотяних.

Кроншнеп середній (*Numenius phaeopus*). 24.04.2016 р. відмічено три особини, які годувалися на луках у заплаві р. Случ за півкілометра на схід від с. Немовичі Сарненського району (фото 1).

* <http://www.bartgeier.org/telemetrie/public/Adonis.php>
<http://rapaces.lpo.fr/gypaete-grands-causses/le-suivi-des-oiseaux#idancre1>

Фото 1. Середній кроншнеп. 24.04.2016 р., околиці с. Немовичі Сарненського р-ну.

Photo 1. Whimbrel. Vicinity of Nemovychi village.
Фото О.В. Добринського

Фото 2. Дорослий середземноморський мартин. 5.06.2017 р., Рівненське сміттєзвалище.

Photo 2. An adult Mediterranean Gull. Rivne rubbish-dump.
Тут і далі фото В.П. Ільчука

Мартин середземноморський (*Larus melanocephalus*). Дорослу особину спостерігали 5.06.2017 р. на Рівненському міському сміттєзвалищі, за кілометр на північ від м. Рівне (фото 2). Птах тримався у зграї з мартинами звичайними та жовтоногими (*L. cachinnans*), активно харчувався. Він помітно вирізнявся серед мартинів звичайних у спосіб та характері добування корму.

Мартин східний (*L. heuglini*). Цей вид уперше для області відмітили 4.04.2015 р. на оз. Басів Кут у м. Рівне. Птах перебував у змішаній зграї разом з іншими мартинами: чорнокрилим (*Larus fuscus*), жовтоногими та звичайними. 8.04.2016 р. на озері було відмічено 4 дорослих особин, також у змішаній зграї цих мартинів. 2.04.2017 р. на тій самій водоймі спостерігали двох дорослих особин, знову у змішаній зграї з іншими видами мартинів. 9.04.2017 р. птахів спостерігали на сміттєзвалищі, що знаходиться на північ від м. Рівне (фото 3). Близько 20 особин харчувалися тут протягом дня з іншими мартина-

ми, серед яких були також і мартини сиві (*Larus canus*). До настання сутінків усі птахи поступово залишили сміттєзвалище та полетіли на ночівлю на оз. Басів Кут.

Чечітка біла (*Acanthis hornemanni*). 25.11.2007 р. спостерігали дорослих самця і самку, які харчувалися на бур'янах у гідропарку в центральній частині м. Рівне (фото 4). Птахи поводитися довірливо, підпускали дослідника на близьку відстань. 9.11.2017 р. одну чечітку білу ми зареєстрували у зграї разом із 35 особинами чечітки звичайної (*A. flammea*) на території Рівненського природного заповідника (Старосільське відділення, Рокитнівський район). 10.12.2017 р. 1 ос. спостерігали у змішаній зграї, в якій було близько 20 ос. чечітки звичайної та близько 200 ос. горобця польового (*Passer montanus*) на зарослих бур'янами полях південно-східної околиці м. Рівне.

Чечітка гірська (*A. flavirostris*). Зграю із 23 особин спостерігали 8.01.2015 р. серед поля – за кілометр на схід від м. Радивилів. Птахи харчувалися насінням лободи білої (*Chenopodium album*) як на самих рослинах, так і підбираючи насіння зі снігу. У цьому ж місці зграю з 70 ос. ми відмічали протягом 9–30.12.2017 р. 31.10.2016 р. одну особину спостерігали на рибогосподарських ставах по-

Фото 3. Дорослий східний мартин. 9.04.2017 р., Рівненське сміттєзвалище.

Photo 3. An adult Siberian Gull. Rivne rubbish-dump.

Фото 4. Пара білих чечіток. 25.11.2007 р., гідропарк у м. Рівне.

Photo 4. A pair of Arctic Redpolls. A park in Rivne city.

близу м. Здолбунів: птах тримався в заростях верболозів, що розміщені понад дамбою ставків. Також 6.11.2017 р. ми спостерігали 15 ос. цього виду неподалік від м. Сарни, вони пролітали в південно-східному напрямку долиною р. Случ. 25.12.2017 р. відмітили близько 20 ос. південніше с. Велика Омеляна Рівненського району. Вони харчувалися на ґрунтовій дорозі у траві. З одного боку дороги було переоране поле, а з іншого – поле з озиминою.

Таким чином, станом на кінець 2017 р. склад орнітофауни Рівненської області становить 279 видів.

Подяки

Висловлюємо щиро подяку В. Гедзюку за супровід під час багатьох польових виїздів, у тому числі й тих, коли реєструвалися нові види, повторні виїзди на місця їх зосередження і знахідки нових видів, та П. Рисковій за повідомлення про знахідку кулика-довгонога.

ЛІТЕРАТУРА

Бокотей А.А., Соколов Н.Ю. (2000): Каталог орнітологічної колекції Державного природознавчого музею. Львів. 1-164.

Давиденко І.В., Землянських І.Г., Полуда А.М. (1998): Рідкісні види птахів межиріччя Горині та Ствіги. - Мат-ли ІІІ конфер. молодих орнітологів України. Чернівці. 40-43.

Журавчак Р.О., Гнатина О.С., Сеник М.А. (2010): Перша реєстрація успішного гніздування мородунки *Xenus cinereus* (Scolopacidae, Charadriiformes) на заході України. - Вестн. зоол. 44 (2): 176.

Ільчук В.П. (2011): Спостереження рідкісних видів птахів у Рівненській області в 1996–2010 роках. - Troglodytes. 2: 109-110.

Ільчук В.П. (2012): Гніздування черні червонодзьобої *Netta rufina* на риборозплідних ставах поблизу м. Здолбунів Рівненської області. - Troglodytes. 3: 135-136.

Ільчук В.П. (2014): Заліт жовтої чаплі (*Ardeola ralloides*) у м. Рівне. - Беркут. 23 (1): 63.

Новак В.О., Савчук О.В. (1992): Птахи Рівненської області (фауністична характеристика). Рівне. 1-24.

Островська В.А. (2011): Зимівля шишкарів ялинового *Loxia curvirostra* L. та білокрилого *Loxia leucoptera* Gmel. у м. Березне. - Troglodytes. 2: 106-107.

Сеник М.А., Гнатина О.С., Журавчак Р.О. (2010): Дослідження орнітокомплексів Рівненського природного заповідника та прилеглих територій. - Стан і біорізноманіття Шацького національного природного парку. Львів: СПОЛЮМ. 58-62.

Франчук М.В., Журавчак Р.О. (2016): Ревізія орнітофауни масиву «Сомине» Рівненського природного заповідника. - Troglodytes. 7: 111-123.

Химин М.В. (2006): Фауна хребетних Vertebrata Рівненського природного заповідника. - Природа Західного Полісся та прилеглих територій. Луцьк. 3: 305-335.